

Sex ræður haldnar í Kanada

Bjarni Benediktsson – Stjórnmaál – Forsætisráðherra – Ræður – Vestur-Íslendingar

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmaálamaðurinn
Askja 2-31, Örk 2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Með því að þiggja boð forstöðunefndar Íslendingadagsins til forsætisráðherra Íslands um að vera viðstaddur hinn 75. Íslendingadag vildi ríkisstjórn Íslands sýna, hversu mikils hún og íslenzka þjóðin metur hollustu Vestur-Íslendinga við heimþjóðina. Auðvitað gerum við okkur grein fyrir, að þið eruð og hljótið að verða Canada-menn, þegar hinnar ungu en ört vaxandi Canaðþjóðar. En Vestur-Íslendingar hafa á umliðnum árum gert svo margt fyrir Ísland, að þess vegna höfum við ríka ástæðu til þakklætis.

Sannmæli er það, sem minn látni vinur Jón Magnússon Bláskógaskáld segir í kvæði sínu til Vestur-Íslendinga:

Við höldum ennþá hópinn,
þótt hafið skifti löndum.
Og okkar sæng er sveipuð
af sömu móðurhöndum.
Við hverja vöggu vakir
sem vorblær frónskur óður
Og systkin öll við erum,
sem elskum sömu móður.

Hinni fámennu íslenzku þjóð var að vísu mikil eftirsjá í, þegar allstór hluti hennar flutti vestur um haf á seinni áratugum síðustu aldar. Deim brottflutningi réðu ástæður, sem nú eru úr sögunni. Brottflutningurinn var mikil blóðtaka, en eins og menn áður trúðu, að blóðtaka gæti stundum orðið til góðs og væri jafnvel nauðsynleg, þá má segja, að íslenzku þjóðinni hafi orðið gagn af þessari blóðtöku. Hinir íslenzku útflytjendur stóðu sig með þeim hætti í sínum nýju heimkynnum, að þeir hlutu að verða þeim, er eftir voru til fyrirmyndar um framtak og dugnað. Eg vitna aftur til Jóns Magnússonar.

Þið hurfuð út á hafið,
en hrygðin drúpti á ströndum.
Á hálftrar aldar æfi
bar ykkur margt að höndum.
Þið áttuð oft í stríði,
en unnuð lönd og heiður.
Í björtum Vesturvegi
nú vex hinn frónski meiður.

Landnámsmenn hér áttu erfitt líf fyrir höndum í fyrstu, en þeir áttu sér einnig fleiri og

betri möguleika vól, en þá voru á Íslandi. Svo kann raunar að vera enn, en þó hygg ég, að eftir að Íslendingar skildu, að þeir þurftu að nema land sitt að nýju og færa sér í nyt nútíma tækni, þá séu lífskjör á Íslandi almennt litlu lakari en hér gerist. Við þurfum a.m.k. ekki lengur á sams konar aðstoð, að halda og þið veittuð okkur á eftirminnilegan hátt við stofnun Eimskipafélags Íslands fyrir 50 árum. En þrátt fyrir meiri auðlegð en fyrr og lok einangrunar, þá þarf íslenzka þjóðin eftir sem áður á vináttu ykkar að halda því að

hrörnar þöll,
sú er stendr þorpi á
hlýr-at henni börkr né barr.

Þer er hver að baki nema hann sér
bróður eigi.

Allir höfum við, sem af íslenzkum rótum eru runnir, ríka ástæðu til að vera stoltir af ættstofni okkar. Í raun og veru er það með ólíkindum, að svo fámenn þjóð sem hin íslenzka skuli geta haldið uppi sjálfstæðu menningarríki í jafn stóru og erfiðu landi sem Íslandi. Eins og okkar mikla skáld Gunnar Gunnarsson komst að orði á s.l. vori, þá er þetta ekki hægt en við gerum það samt. Við getum ekki annað og erum sannfærðir um, að okkur muni takast það ekki aðeins í bráð heldur og í lengd. Með sama hætti gengur það kraftaverki næst, að ykkur hér vestan hafs, skuli í hinu mikla þjóðahafi ekki einungis hafa tekizt að sigla fleyi ykkar til frama og hagsældar, heldur og að halda stöðugum tengslum við uppruna ykkar og heimþjóð. Til þessa hefur þurft allt í senn dugnað, áræði, þolgæði og óvenjulega tryggð. Af öllu þessu höfum við án oflætis ástæðu til að miklast. Vonandi helzt þessi íslenzka seigla í afkomendum okkar hvert og hvar sem leið þeirra liggur.

En þó að við viljum sem lengst halda í hin íslenzku sérkenni, þá skulum við og

minnast þess, að Íslendingar hafa ekki orðið til af sjálfu sér né eru þeir einir í heiminum.

Iðulega er um það talað, að vestræn menning sé spröttin af þremur rótum, grískri, rómverskri og gyðinglegri. Sízt skal lítið gert úr þessu þrennu: Frjálsri lífsskoðun og listum Grikkja, rómverskri réttarskipan og kristilegri guðstrú af gyðinglegum uppruna. En því skyldi allra sízt gleymt hér í Canada, hversu mikilsvert framlag þeirra þjóða, sem byggt hafa norð-vestanverða Evrópu, er til menningar nútímans. Til þess að skilja þetta þarf ekki annað en hugleiða þýðingu enskrar tungu, sem nú er höfuðmál um alla Norður-Ameríku og verður vonandi í vaxandi mæli heimsmál, er allar þjóðir geri sig skiljanlega á samhliða sínu eigin móðurmáli. Ef menn vilja átta sig á uppruna hennar, þá gefur ekkert lifandi tungumál mönnum betri yfirsýn en einmitt íslenzkan.

Þegar af þessum ástæðum, hefur íslenzkunnám meiri þýðingu, en það eitt að geta skilið og gert sig skiljanlegan á tungu, sem einungis tæplega 200 þús. manns nota í daglegum samskiptum sín á milli. Fjarstæða væri að ætla, að allur fjöldinn muni hafa færi á eða áhuga fyrir að læra íslenzka tungu einungis til þess að skilja betur eðli, uppbyggingu og sögu brezkrar tungu. En fræðimenn, sem skilja vilja viðfangsefni sitt og síðan miðla öðrum af þekkingu sinni, hljóta að hafa mikil not af íslenzku-námi.

Þekking á íslenzkum fræðum, hefur og ekki einungis málssögulega þýðingu, heldur veitir hún skilning á bókmenntum, sem eru einstæður ávöxtur fornrar menningar, sem eru ekki síður uppistaða vestrænnar menningar en grísk, rómversk og gyðingleg arfleifð. Allir, sem til þekkja, viðurkenna, að sumar Íslendingasögur og Heimskringla séu með beztu ritum, sem á sínum tíma voru skráð í allri heimsbyggðinni. Nokkur þekking á úrvali þeirra

ætti að tilheyra almenntri þekkingu, ekki síður en úrval grískra, rómverskra og gyðinglegra rita. Þetta á í enn ríkara mæli við um Hávamál, Völuspá og suma þætti hinna fornu íslenzku laga. Í þessum fornu fræðum er að finna boðskap um þá ró og jafnaðargeð, sem öðrum fremur einkennir engilsaxneskar þjóðir og einnig vísi að því lýðræði, sem þeim bezt allra hefur tekizt að þroska í stjórnarháttum sínum.

Því miður er svo að sjá sem áhugi fyrir þessum þætti vestrænnar menningar sé nú minni en stundum áður. Veldur þar vafalaust að nokkru um óorðið, sem á hann komst vegna nazistanna þýzku, sem þóttust hafa tileinkað sér þessi fræði en snéru þeim öllum á verri veg. Því meira liggur við, að við leggjum okkur fram um, að hið norræna framlag gleymist ekki. Þar hafið þið Vestur-Íslendingar sérstaka möguleika og einnig sérstökum skyldum að gegna við ykkar íslenzka uppruna. Með því að halda tryggð við hann, auðgið þið ekki einungis ykkar eigið líf, heldur fjölbreyttni í andlegu lífi ykkar canadisku þjóðar, sem nú þegar er orðin og á í vaxandi mæli eftir að verða ein af forystu-þjóðum í hinum frjálsa heimi.

Það er ekki einungis hið gamla og liðna, sem tengir okkur saman, heldur einnig nútímans vandamál og sameiginleg skoðun á því hvernig þau verði leyst. Íslendingar og Canada-menn hafa verið bandamenn í Atlantshafsbandalaginu allt frá því að það var stofnað. Og það er ekki tilviljunin einber, að þegar forráðamenn Atlantshafsbandalagsins tortryggðu um skeið hollustu Íslands við bandalagið, þá lagði þáverandi utanríkisráðherra Canada, núverandi forsætisráðherra, Mr. Lester Pearson leið sína til Íslands og átti tal við forráðamenn Íslands til að firra vandræðum. Talsmaður Canada var vafalaust valinn af félögum sínum í þessu skyni vegna þess, að búizt var við að hann ætti greiðan

aðgang að Íslendingum. Sú blika hvarf, en enn getur margt að borið, svo að báðum kunni að koma vel að til vana sé að leita.

Einn þáttur í því að efla vináttu og kynni þjóðanna er að viðunandi skipan sé á námsstyrkjum þeirra í milli. Á sínum tíma beittu Vestur-Íslendingar sér fyrir, að Canadastjórn stofnaði sjóð fyrir íslenzka námsmenn frá Íslandi til náms hér vestra. Vegna verðfalls á íslenzkum peningum hefur verðmæti styrkja úr sjóðnum rýrnað frá því, sem upphaflega var ætlað og hefur ríkisstjórn Íslands því nú ákveðið að leggja til við Alþingi, að framvegis verði tryggt að úr sjóðnum verði ætíð veitt jafn mikið fé eins og féð hefði haldizt í Canada-dollurum. Þó að í litlu sé, sýnir þetta vilja okkar til að tryggja vináttu-tengsl við Canadapjóðina. Enda er það að vonum, því að með engri þjóð er svo fjölmennur og áhrifaríkur hópur, sem fyrirfram er íslenzku þjóðinni velviljaður og óskar henni gæfu og gengis. Svo er ykkur fyrir að þakka.

It may truly be considered a miracle of modern history that a nation as small as the Icelanders, inhabiting a country as hard as Iceland, has succeeded in preserving its own form of culture, and regained its full independence in our time. In equal measure it is a miracle how long the Canadian-Icelanders have succeeded in preserving their knowledge of the Icelandic language, here among the dense populations of North-America. Of this we have every reason to be proud.

Obviously the time will come when only a few will remain here, who can speak in Icelandic. But knowledge of Icelandic literature and the ancient culture of Iceland is of value to many more than just those who themselves are of Icelandic descent. Frequently we hear mention made of the Greek, Roman and Jewish origin of western culture. But the nations that inhabited the north-western part of Europe have also truly made their large contribution in this respect.

The most obvious example of this is the English language, which now, is spoken throughout the continent of North-America and in many other parts of the world outside England. No living language gives a better idea of the development of English, than Icelandic. However only a few scientists study Icelandic with this aim in mind. On the other hand ancient Icelandic literature preserves better than any other literature - for example in some of the Eddic poems, Heimskringla and in some of the best of the Sagas - the message and description of level-headedness and balance of mind which are characteristic for the Anglo-Saxon nations and for centuries have placed them in positions of world leadership. Ancient Icelandic law also

preserves the nucleus of the democracy which has thrived and flourished with these nations.

Canadian-Icelanders are in a better position than most others to spread this knowledge among other people, and thereby play their role in preventing this Nordic inheritance and contribution to world culture from being forgotten.

We who live at home in Iceland want to strengthen our ties of friendship, both with you, Canadian-Icelanders, as well as with your Canadian nation among other things through increased mutual exchange of young students.

The ties of freedom bind us together. We are together in NATO, and we hope that mutual efforts for the preservation of peace and well-being will serve as a blessing, not only for our two nations, but for the whole of mankind.

leadership. Ancient Icelandic law also

Landnemar á sléttum Norður-Ameríku

komu hvaðanæva að. Flestir þeirra, sem þangað lögðu leið sína beint frá heimalöndum sínum í Norðurálfu, voru fátækir að veraldarauði og lentu í miklum erfiðleikum á fyrstu landnáms-árum sínum.

Um enga átti þetta fremur við en Íslendinga þá, sem fluttu vestur um haf á síðari hluta 19. aldar. *Þessir voru allir örsnauðir*

og komu úr landi þar sem enn var stundaður harla frumstæður landbúskapur, allt annars eðlis, en *þessir voru allir örsnauðir*

sa, sem átti við í hinum miklu akuryrkjulöndum, er þeir settust að í. Þó að landrými væri þá enn nóg, skorti þá í upphafi kunnugleika til að *setjast að,*

þar sem landkostir voru beztir og koma sér haganlega fyrir. Þeir töluðu mál, sem engir skildu og stuðlaði það *rásum* að *vísu* að því, að þeir reyndu að halda hópinn.

En víðast voru hóparnir svo smáir, að lítt munaði um þá í fólksmergðinni. Í samkeppni við allan fjöldann var Íslendingum því óhæg-ara um vik, þar sem flestir hinna *þessir frá*

sem voru að eðliskostum líkari þeim, sem settu *þessir frá* búskaparráttum og *þessir frá* var að í og þess vegna ekki jafn geróku máttir þeim *þessir frá* í lífnaðarháttum og vinnubrögðum sem þar áttu *þessir frá* við og þeir, er frá Íslandi komu.

Þá gengu erfiðir tímar yfir land okkar. Nokkuð var að vísu farið að örula á stjórnfrælsi, en verklegar framkvæmdir voru svo að segja engar. Búskaparráttir voru svipaðir og tíðkæzt höfðu í þúsund ár. Landið var að vissu leyti enn ónumið. Kuldar, ísalög og eldgos juku á erfiðleikana. Viðnámspróttur almennings var ekki

farist á samt þvi, sem er eftir á næstu ritu upp!

Færist fram!

meiri en svo, að meinitlar farsóttir eins og mislingar urðu að drepsóttum. Héðan var því ekki frá miklu að hverfa.

Sjálfir eru þessi útflytjendur nú fyrir löngu komnir undir græna torfu. Börn ⁱⁿ og unglingar, sem með þeim fóru, eru flest farin sömu leið eða mjög komin á efri ár. Þriðja og fjórða kynslóðin er nú á starfsaldri, en hin fimmta að vaxa úr grasi. Samfelldar Íslendingabyggðir eru nú flestar orðnar harla glompóttar. ^{Vesturlands þykja} Flutningar á milli héraða og landshluta ^(þykja þar) ekki tiltökumál. Afkomendur landnemanna hafa ~~þá~~ að fullu lagað sig að landsháttum. Þá er nú að finna víðs vegar í öllum hugsanlegum störfum. Eftir því, sem efnahagur hefur batnað hafa æ fleiri aflað sér fullkominnar menntunar og neytt þess færis, sem hún gefur.

Þegar litið er á allt þetta, væri ekki að undrast þó að áhugi fyrir ættartengslum við Ísland væri með öllu ~~þó~~inn eða að minnsta kosti hverfandi.

Auðvitað eru Vestur-Íslendingar nú ýmist Canadamenn eða Bandaríkjamenn. ~~eftir því hvar þeir eru búsettir.~~ Þeir eru hollir borgarar og þegnar heimalands, síns/ sem þeir telja ekki lengur einungis sitt fósturland, eins og ^{landnemanna} útflytjendurnir gerðu, heldur sitt eiginlega föðurland. Engu að síður ber mikill fjöldi þeirra enn einlægán vinarhug og tryggð í brjósti til ættlánds síns og forfeðra sinna, Íslands. Að sjálf-sögðu er áhuginn misjafn og vitundin um íslenzkan uppruna vafalaust horfin hjá ýmsum. Það er auðskilið, en hitt merkilegt hjá hversu mörgum hún er enn lifandi. [Ördugleikarnir þjöppuðu mönnum saman, treystu þjóðernistengslin. Flestir settust íslenzku vesturfararnir að í Manitoba, nærri

Þá sögu Manitoba eru þeir biðstaflega nefndir í öðrum örtinum, þegar í þessum er talað um Manitobita, sem upphaflega var svissneskur sértrúar flokkur, sem dróeftist vita og kom til Manitoba um svírat leiti og Íslendingar. Leioi fram eftir sögu Vestur-Íslendinga undir uppreinu, sem a.m.k. þeir sjálfir höfðu sér til niðrunar. Ég sé

É benti af því, sem ég sagði í rættum mínum þess betri undirtekni um þat, sem ég sagði af fullri samþingun eftir at hafa sétt landit, at ef á kvæti at flýttja frá Íslandi, sem ég vissulega vonat: at aldrei ynt: þá vildi ég hvernig fremsu þess er í Canada. É búi var um þat at vilhest, at menn undir hæg sínum vel

Winnipegvatni, í Winnipegborg sjálfri eða í sveitum þar umhverfis. ~~Fyrstu~~ ^{Þá} var ~~þitið~~ á þá svipað og sértrúarflokk sem lítt blandaði blóði og geði við aðra. ~~Þeir~~ ^{Þeir} voru svo fátækir og lítilsmegandi að miðaldra menn minnst þess enn, að lengi fram eftir gengu þeir undir uppreinu í niðrunarskyni. Sá ég alkunn ljúfmenni setja upp hörkusvip, þegar á þetta var minnst, þótt auðséð væri, að ekki var í móðgunarskyni gert. Nú er fyrir löngu hætt að nota slík niðrunarnöfn. Þær starfsgreinar eru áreiðanlega vandtaldar í Canada og þá einkum Manitoba, að Vestur-Íslendingur sé þar ekki í fremstu röð. Upptalning á nöfnum einstakra manna á hér eigi við, og gæti verið villandi. Auðvitað er mest talað um þá, sem fram úr skara, og á skyndiferð hittir maður sízt þá, sem illa hefur gengið og hafa sig þess vegna ~~sítt~~ ^{skili} í frammi. En allir Vestur-Íslendingar, sem ég hitti voru hressilegir og lífsglaðir, og undu hæg sínum vel, og réði þó alger tilviljun því um suma, að fundum okkar bar saman. Á stóru ferðamannahótelu í Klettafjöllunum ~~vildu~~ ^{þá} forráðamenn t.d. fá mynd af okkur í safn sitt og sagði þá kona mín í glensi, að undir enn eina myndatöku gengumst við því aðeins, að við fengjum einhvern af hinum myndarlegu fjallalögreglumönnum, sem svo eru kallaðir, til að punta upp á. Leið þá ekki á löngu áður en einn slíkur væri kominn ~~og~~ þegar við tókum tal saman kom í ljós, að hann var af íslenzku bergi brotinn.

þessi hekkli flýttist
á 2.5.

~~Eins~~ og ég segi má rekast á Vestur-
Íslendinga ótrúlega víða. E. t. v. var ~~ekki~~ ^{nið}
tiltökumál, þó að ég hitti fjölda þeirra á Íslend-
ingadeginum að Gimli og í Winnipeg. Gimli er
þó aðeins lítið þorp, svo að flestir þeirra fimm-
þúsunda, sem talið var að tekið hefðu þátt í hátíða-
höldunum þar, voru ~~langt~~ að komnir, sumir óravegu.
Og í Winnipeg entust ótrúlega margir til þess að
sinna okkur dag eftir dag, taka þátt í samsæti og á
sunnudagskvöldi fyrst í ágúst að sækja messu þar
sem okkur var fagnað. Það var hátíðleg stund,
en ekki var síður eftirminnilegt að koma á rúm-
helgum degi í hina fornu sókn séra Friðriks
Hallgrímssonar í Argylebyggð, all langt fyrir
sunnan Winnipeg, þar sem 200 manna hópur
heldur enn uppi fjórum sóknarkirkjum, sem reist-
ar voru á meðan héraðið var að mestu byggt Vestur-
Íslendingum. Undursamlegt var að sjá, hversu
öllu var vel við haldið og koma inn á al íslensk
heimili suður undir landamærum Bandaríkjana
þar og hitta/menn, sem höfðu alizt upp við kvöld-
vökur í gömlum íslenskum stíl, þótt þeir væru
sjálfir fæddir vestra.

Þá var ekki síður merkilegt að koma til
Edmonton. Þar tók ungur maður á móti okkur
úti við flugvélina og fylgdi okkur ~~í~~ ^í flugstöð-
inni. Mér hafði verið sagt, að hún væri hálf tíma
akstur utan við bæinn. Þegar við komum inn í
^{all-stírn} sal ~~inn~~, áttaði ég mig þess vegna ekki í fyrstu,
þegar ég sá þar fjölda fólks, unga og gamla,
og hélt þetta vera venjulegt ferðafólk. Brátt
kom samt í ljós, að þarna voru menn komnir

langan veg, sumir með ung börn sín, til að heilsa okkur. Vissum við þó ekki deili á neinum þeirra fyrirfram. Gerðu þeir og ekki endaslept við okkur, héldu fjölmennt samsæti um kvöldið og margir fylgdu okkur daginn eftir til heimilis Stefáns G. Stefánssonar nokkurra klukkutíma ferð. ^{A leit: mi} ~~Nokkra~~ ~~áður~~ höfðu raunar gamlir nágrannar Stefáns tekið við okkur, þeir fluttu okkur þar um hérað og degi síðar vestur í Klettafjöllin. [Bær Stefáns stendur á fögrum og friðsælum stað, sem í okkar Islendingaaugum var ákjósanlegasta bæjarstæðið, öllum sem við sáum á/hinum víðlendu sléttum ~~þar~~, þó að aðrir séu ^{þar} trúlega búsaeldarlegri. En þótt Stefán yrði aldrei ríkur maður á þar lands mælikvarða, var ^{hins} heimili hans, sem hann reisti sér um aldamótin, mun veglegra en nokkur bóndabær á Islandi um þær mundir. Var koman á heimili Stefáns ógleymanleg svo og samfundir við skyldmenni hans og nágranna, sem enn mundu hann glögg.] Stefán var oft kallaður Klettafjalla-skáld og mundi ég þó halda að frá heimili hans væru einir 150 kílómetrar upp í Klettafjöllin, en það þykir ekki mikil vegalengd í allri víðáttunni þar vestra.]

Eftir að nágrannar Stefáns höfðu sleppt af okkur hendi óku okkur tveggja daga leið vestur að Kyrrahafi tveir ungir Islendingar, sem nú búa í Vancouver, en báðir fæddir á Islandi. Ferðin um Klettafjöllin, ásamt þeim og konum þeirra, mun okkur seint úr minni líða. Gistum við um nótt í bæ, Kelowna að nafni með 15-20 þús. íbúum, er liggur í miklu aldinræktarhéraði. Í þessum bæ, sem að ég hafði aldrei áður heyrt nefndan, söfnuðust

Í Klettafjöllunum um kvöldið
við tveggja daga á átíu
ferðarhúsi-hótel. (Sér
á eftir þessu heiti af
D. 3)

Þáttur voru þeir
með konum sínum
og manni

saman um fimmtíu Vestur-Íslendingar og skyldulið þeirra til að heilsa upp á okkur. Þurftu sumir að sækja 100-200 kílómetra að. Svipuðu máli gegndi um móttökur í Vancouver, þar sem fjölmennt samsæti var haldið og sóttu þar m. a. sjómenn sunnan úr Seattle í Bandaríkjunum, er höfðu tekið sig upp frá fiskveiðum til að komast á þennan Íslendingafund. Loks hittum við degi síðar álitlegan hóp Vestur-Íslendinga suður í San Francisco.

Ætlun mín var ekki sú, að segja neina ferðasögu, heldur einungis að reyna að skýra þann lifandi áhuga fyrir tengslum við Ísland, sem ég varð hvarvetna var. Menn komu saman á ólíklegustu stöðum vegna þess að fulltrúi Íslands var á ferð. Þvílíkar ferðir héðan að heiman hafa ~~vinir~~ þýðingu og mega ekki niður falla vegna þess, að þær halda við áhuga og hvetja til samfunda, sem ella yrðu ekki.

Farsæld Vestur-Íslendinga og ^{dreifing} það hversu þeir hafa komið sér vel fyrir hefur leitt til þess ^{þeir hafa vitsvegna um hvernig mikið meginland} og hlýtur í vaxandi mæli að leiða til þess, að tengslin þeirra í milli losna og rofna smám saman eftir því, sem tímar líða. Þeir eru ekki lengur einangrað, aðvífandi þjóðarbrot innan um ótal mörg önnur slík, ~~þess~~ miklu fjölmennari, heldur eru þeir nú samgrónir þjóðarmeidnum. Þeirra íslenzka tungumál, sem í fyrstu var þeim fjötur um fót en átti ríkan þátt í samheldninni, er nú óðum að hverfa.

Þegar ég heilsaði gestum í kvöldsamsætinu í Edmonton, komu þar í einum hóp tveir drengir innan við fermingu, miðaldra maður og annar við aldur. Sá elsti, sem heilsaði mér síðast, ávarpaði mig á hreinni íslenzku og sagðist hafa þekkt afa minn og ömmu á Húsavík. Þegar ég síðar átti

nánara tal við hann, kom í ljós, að hann hafði farið frá Íslandi fjögurra ára gamall og var amma mín ömmu systir hans. Sjálfur átti hann nú bágt með heyrn, en sagði mér m. a. söguna um fiskibeinin, sem hann svo kallaði. Hún var þess efnis að foreldrar hans höfðu ^{a mestan þann hitu vesturfarar skipis} gíst með börnum sínum hjá afa mínum og ömmu, þegar þau biðu vesturfarar skipsins og hann þá sjálfur fengið ný fót. Faðir minn, sem þá var stráklingur, var látinn festa nýju buxunum á frænda sinn, en laumaði um leið fiskibeinum ofan í buxnasetuna. Strákar hafa verið stríðnir jafnt þá sem nú, Nú var sá, sem fyrir þessu ^{með henni} hafði orðið búsettur norður í auðnum Canada. Kvaðst hann mundu halda heim til sín daginn eftir 700 mílna eða 11 hundruð kílómetra leið flugleiðis.

Á orðum hans var engan útlendan hreim að heyra ^{þessu er hann heft: aldrei in þessu glesjan} og hann talaði íslenzku með gamalþekktum orðatiltækjum. ^{þessu þar}

Ég spurði hvort hann hefði verið giftur íslenzkri konu úr því að hann talaði enn svo reiprennandi. Nei, hann sagði konu sína hafa verið af frönskum ættum ~~og~~ við afkomendur sína, sem með honum voru, son og sonarsyni, talaði hann á ensku.

Roskinn bóndi, sem ég hitti að Gimli, - hann var þar ásamt systur sinni og bæði fædd í Canada en ramm-íslenzk, ef ekki forneskjuleg ásýndum, sagði við mig á íslenzku, eitthvað á þessa leið: "Það slæma við þetta land er, að hér vilja allir tala ensku".

Þó að við Íslendingar kysum annað, verður þessari staðreynd ekki haggð. En margir þeirra, sem sjálfir tala ensku, hafa unun af því að heyra íslenzku. Ahuginn fyrir Íslandi er og engan veginn takmarkaður við þá, sem íslenzku tala eða skilja, né það að menn séu komnir til ára sinna. Miðaldra mann hitti ég sem

eins þeir, sem sita
vota vitar beind
þvítt menni

ekki sagðist hafa haft neinn áhuga fyrir sínu íslenzka ætterni á unglingsárum, en var nú orðinn því áhugasamari um þau efni. Enginn neitar áhrifum grískrar, rómverskrar og hebreskrar menningar á nútímamenn. Áhrifin haldast þó að fáir skilji nú forngrísku, latínu eða hebresku. Eins er það, um áhrif íslenzkrar menningar, þau eru ekki bundin við þá; sem hana tala eða skilja. Eins er íslenzku kunn-
 átta ^{heldur} ekki örugg sönnun fyrir sérstökum vinarhug til Íslands. Eg hitti aldrafán mann, sem sagði við mig á ^{göðni} reiprennandi íslenzku, að sig hefði aldrei langað til að sjá Ísland. Hann hefði ekki heyrt svo vel af því látið í æsku sinni. Hann sýndi þó, e. t. v. sjálfum sér óafvitandi, sinn sanna hug til landsins með því að leggja á sig að koma langa leið til að vera á Íslendingadegi. Þegar forfeður þessarra manna og annarra fóru frá Íslandi var hér allt öðru vísi umhorfs en nú. Landið var þá vissulega annað og miklu verra land og tilfinningarnar til þess hafa verið blandaðar. Af bréfum Stefáns G. sézt, að hann er hálf hræddur um, að vini einum Rögnvaldi Péturssyni mun ekki lítast á Ísland í fyrsta skifti, sem hann fer á fullorðinsaldri til Íslands. Stefán segir eitthvað á þá leið: Verst er að þú manst ekki eftir Íslandi eins og það var. Ísland verður

Ylona kom á 'Íslendinga dag' síndi raunar, að leygur kom til 'Solund' en: fljótt brágt: hefti: mátt okla af ortum hans. Ut meguum og minnast þess, ~~þess~~ 'Solund' var ekki blítt hönnun sinnun um þat leysti. sem ~~þess~~ í flýstjendunni yfingale þat. þeir, sem ánnast var um landið, óttast leugi, að þeir, sem aldri voru upp vestan hafs mundu verða þynni vonbrigturnar vit at sjá 'Solund'. Þetta kemur glögglaga fram í bréfi Steþhans G. til seira Rögnvalds Péturssonar frá 1912. þar segir: [þú komi af s. 292-3.

Nú þessum ánnast við þjá þeim, ^{sem dómberastir eru,} Roskinn bóndi, fæddur vestra, sem komið hafði til Íslands ekki alls fyrir löngu í fyrsta skipti, sagði, að þangað til að hann hefði sjálfur komið til Íslands hefði hann ætíð

haldið, að það hefðu verið útflytjendurnir, sem gerðu rétt, sýnt bæði hugdirfð með því að leggja út í óvissuna og þrautseygju og manndáð með því, hvernig þeir hefðu brotið sér braut. Eftir að hann hefði komið til Íslands ferðast þar um og kynnt sér það, sem gert hefði verið, miðað við hitt, sem áður var, liti hann öðruvísi á. Hann teldi nú, að útflytjendurnir hefðu yfirgefið skip, sem virtist vera að sökkva, en hinir, sem eftir voru hefðu rétt það við og sigldu nú svo, að sómi væri að. Eg játa að ég gladdist yfir dómi þessa lífsreynda manns, sem lengi hefur verið í fremstu röð sinnar stéttar.

Fjórir höfuð voru að fara :
 nokkurum metingum um þátt, hvort
 höfuð stótt sig ~~áttalvaxandi~~ betur,
 þeir, sem burtu fluttu eta eftir
 urðu. Glítt er sönnu mátt, að þakka
 hversu vel hefur rest fram úr fjórum
 bátum. Þegar litit er á allar at-
 stætur, þá er þátt undursamlegt,
 hvítkannur frána hinna farnu
 höfuð Vestur-Íslendinga hefur
 nátt og að ein skuli þeir ekki
 horfin : fjóta-höfuð vestra.
 Með sama hætti er með ölbíndum
 síu endurreisni, sem Ísland og
 Íslenska fjötin hefur lifað
 á þessari öld. Þar eru margar
 orsakir að verki. Meðal þeirra
 er sú, að Vestur farnuinn vilbúta
 sjöndeiðlaðing fjöturinnar,
 þeir eru einangrunin, sem
 allt stótt : að kafa. Fordæmi
 þeirri sjúdi, að Íslendingar voru
 ekki ötrun sítri vit sönnu
 skilgott : og svánn saman lærtu
 meun lærtu meun að vit
 þærftum : rauninn ekki sítt
 en þærftu okkar vestur höfuð að
 nema okkar eigi lærdit og nýta

milt: ma þekkingu og tækni.
 En lífskraftinn og seiglema
 á sjálf íslenska þjóti og sá
 hlut: lemur, sem burtu fóir,
 at þakka okkar göta og erfita
 laudi og þeirri menningu, sem
 hún hefur geymt og forðast:
 meira en þúsund ár. Gileli
 hennar er fyrst og fremst þynni
 okkar sjálfa. En hún hefur einnig
 áhrifin almennara gili sem mán-
 ast: tengilitur þeirra þjóta,
 sem byggja Norð-vestur hluta
 Evrópu og hinni engil-saxneska
 heim vit löngu litna fortít.
 Sí menning, sem okkar er gráin
 af, hefur ekki sítur sakstra
 rit: t miklu um örlög vest-
 rðanna þjóta, en menning
 Forn-Grikkja, Rómverja og
 Göttinga, sem oft er vitnat
 til at mest hafi mótast þar
 til göts. Glepið má: stanna þjóta
 hafa lítill til þess at mi er titkan-
 best at gera lit: t in þeim
 menningu vert matum Germanna,
 sem best hafa geymt: forn-
 bóka ment um okkar og Go-

leudningar hafa átt sött sturk í.

Vartveislá íslenskrar tungu
knyggja, at þessi fjárrjóti verti
okkur opni um alla framtíð,
þá at engum tjái at lifa í for-
tíðinni einni og á fleiri lustum.
efni batist vit. En þeir lobast
þessir þessir frændum okkar vestan
hafs eftir þvi, sem kunnáttu í
íslensku vertur fagðari, nema
átrúar ~~þessir~~ vit verti rétt.

Áhrif forn-griðskrar, rómverskrar
og hebreyskrar menningar eru
at sjálfstjórn okkur leudur vit
þá, sem þessi mák kunna, ~~þess~~
þá þessum vit þessara þjóta
er ~~þessum~~ leuður leuður í
þjóttinnum og ^{þjóttinnum} ~~þessum~~ leuður
í skólinum. Á þessum sama þessum
at þessum um hit besta, sem
vartveist þessum í okkar bókmennt-
um og alment gjöldi þessum.

Ennari í leudningar um lík-
legru þess at skilja rétt-
mat: þessa er Vestur-Íslendingar
og engir hafa þessum möguleika
þess at stutla at framkvæmd
þess. Ná og seija, at þessum
stíllinum ~~þessum~~ í íslenskum fróðum

vitseggja]

við Manitoba - háskóla sé vísi þessa. En þetta er ekkert á hlýpa- verk, því að flestir hafa nógu ötra að sinna og stj. þ. bat-st stj. við ótal manni, sem meira þurfa að vera og kunna. Þess vegna er svarið að drögum in bevisu: þannum frötum en hún ekki aukin.

Í bili skilti mestu að halda þeim vinnuþing, sem við höfum, hana er ekki of fjölmennu, hvort er. Þá jafnvel þótt ekkert verið: in hvernig þessu um samskiptum sam- eiginlega söku fyrir okkur sam- eiginlega samvinnu- og, þá er okkur í metanlegu stöðum að því, að eiga þessu og þó öllu tug þessu vinn- veittra manna drögum um hit mikla meginland Norður- Ameríku, manna, sem telja sér til ágætis að vera kommi af íslenskum eldstofni og vilja stjórna hvern og vinnu.

Drög að ræða á Íslendingadegi.

Í nafni Íslenzku þjóðarinnar þakka ég þann vináttuhug, sem lýsir sér í, að fulltrúa hennar skuli vera boðið að vera staddur við þessa hátíð. Jafnframt flyt ég ykkur öllum kveðjur frænda og vina á Íslandi.

En, kann einhver ykkar að spyrja: Á ég þar enn frændur og vini?

Að vísu þekki ég nöfn fæstra ykkar, sem hér eruð stödd og enn síður kann ég skil á nánustu ættmönnum ykkar og uppruna á Íslandi.

Hitt veit ég, að þegar þið eða foreldri ykkar fluttu frá Íslandi höfðu landsmenn í meira en þúsund ár þolað saman gott og illt, - því miður löngum fremur illt en gott - og blandað svo saman blóði, að þeir voru orðnir ein fjölskylda. Á ættartengslunum slaknaði að vísu oft bæði sökum metnaðar og fátæktar. Allt of margir urðu að deyja drottni sínum, af því að hinir höfðu ekki efni á að koma þeim til hjálpar. En þó að efnahagur væri misjafn jöfnuðust metin oftast furðu fljótt, því að auðlegð var sjaldan svo mikil, að hún entist til að bjarga þeim afkomendum, sem ekki dugðu sjálfir. Í ættum okkar allra skiptast á kotungar og bjargálnabændur, þekktir menn og þeir, sem enginn kann nú lengur að nefna. Öll eigum við ættir að rekja ekki einungis til hinna göfugu landnámsmanna, er námu landið fyrir nær ellefu hundruð árum, heldur einnig til vinnuhjúa þeirra og þræla. Fróðir menn segja, að allir núlifandi Íslendingar séu komnir af séra Einari í Eydölum, sem dó fyrir tæplega 3 og 1/2 öld. Meðaltalsskyldleiki þeirra, sem nú búa á Íslandi, er talinn slíkur, að þeir séu sexmenningar. Skiptir þá ekki öllu máli hvort þeir, sem hittast, eru þremmenningar eða tímenningar. Mestar líkur eru til, að skyldleikinn sé þar nokkurn veginn mitt á milli. Oftast getur góður

ættfræðingur á dagsstund fundið að minnsta kosti einn lið innan þessara marka og oftast fleiri, er tengja saman gerókunnuga menn. Okkur er því í raun og sannleika nóg að ættfæra okkur með því, að við séum Íslendingar. Þá vitum við, að við erum skyld.

En vináttan: Eiga Vestur-Íslendingar vini á Íslandi, er hugsí til þeirra með hlýjum hug?

Á sínum tíma urðu vesturferðir mikið ágreiningsefni heima á Íslandi. Þjóðin átti í vök að verjast, ekkert gekk í sjálfstæðisbaráttu hennar og harðindi gengu yfir landið. Þeim, er eftir sátu, þótti sumum sem hinir brygðust, er fluttu í aðra heimsálfu. Vegna fámennisins mætti engan missa, svo að lífvænlegt væri í landinu.

Undir lok vesturferðanna orkti Guðmundur Friðjónsson bréf til vinar síns, sem lýsir þessum hugsunarhætti vel. Í fyrsta erindinu segir:

Ertu á förum, elsku vinur,
út í heiminn, vestur í bláinn?
Á að fara í ólgusjáinn
ættar vorrar meginhlynur?
Finnst þér ekkert vera að vinna,
vegur enginn heima á Fróni,-
allt frá jökli út að lóni
ekkert viðnám krafta þinna?

Síðan spyr skáldið: "Flýrðu burt úr fátæktinni?"

Já vissulega voru menn að flýja fátækt og úrræðaleysi. Einmitt þess vegna var engum láandi þótt hann yfirgæfi landið.

Í hugum okkar allra er Ísland fagurt og tilkomumikið land. Fyrir sextíu árum lýsti Stephan G. á Íslendingadegi hinni "nóttlausu voralдарveröld, þar sem víðsýnið skín", og víst hefur landið "austur í blámóðu fjalla" staðið í hyllingum í vitund ykkar margra. En vegna legu sinnar verður það ætíð erfitt og misviðrasamt fyrir íbúa þess. Þegar flestir vesturfararnir fluttu þaðan var það þó mun erfiðara og veðurharðara,

en verið hefur lengst af síðustu áratugi. Veðurfar á Íslandi hefur stórum batnað, svo sem m.a. má marka á því, að hafís hefur ekki lagzt að landinu nú heila kynslóð. Landið er því þegar af þessari ástæðu allt annað og auðveldara til ábúðar en það var fyrir 75 til 100 árum.

En hér kemur fleira til. Vesturfararnir fóru til að nema nýtt land. Þeir áttu í fyrstu við mikla örðugleika að etja, sumir enn meiri en á þeim höfðu dunið á Íslandi. Þeirrar baráttu ber hvergi fremur að minnast en hér á Gimli, því að hér er

"Þér ginnhelg jörð undir fæti",

eins og Guttormur skáld Guttormsson segir:

"Hér hófst vort landnám tryggðum treyst,
í trú á þjóðarsæmd og heiður.
Hér var vor fyrsta frumbyggð reist.
Hér festi rætur norrænn meiður.
Hann brann, hann kól, hann lifði og lifir
allt lágt og smátt að gnæfa yfir".

Með áræði, seiglu og þrotlausri vinnu tókst landnemunum að sigra alla örðugleika.

Um þetta bárust fregnir heim til Íslands. Áður höfðu Íslendingar öldum saman lítið farið út fyrir landsteina. Lítil hópur menntamanna hafði raunar stöðugt farið til Kaupmannahafnar, numið þar fræði sín, en festir samið sig þar að landsháttum og fáir flutt heim til Íslands verulega verkþekkingu. Frá frændum og vinum vestan hafs bárust allt aðrar fregnir í bréfum, blöðum og með þeim, er snéru heim annað hvort fyrir fullt og allt eða um stundarsakir. Með þessu opnaðist okkar einangruðu þjóð útsýn yfir önnur vinnubrögð og starfshætti en hún hafði áður kynnt. Hér stuðlaði að vísu fleira að. En traúla er það einber tilviljun, að íslenzka þjóðin fór þá fyrst að nema sitt eigið land og smám saman að hagnýta gæði þess með nútíma tækni eftir að hún hafði spurnir af því, með hverjum hætti nokkur hluti hennar hafði brotið sér braut með landnámi í annarri heimsálfu. Þetta nýja landnám á Íslandi

hefur gjörbreytt landinu, gert það að allt öðru og byggilegra landi en það áður var.

Til Íslands bárust ekki einungis fregnir af landnámi vesturfaranna heldur og af frama einstakra Íslendinga vestan hafs. Þegar litið er til hins nána sambands, sem Ísland hafði við Noreg og Danmörku í margar aldir, þegar þessi þrjú lönd voru lengst af í framkvæmd ein ríkisheild, þá gegnir það furðu, hversu fáir Íslendingar komust til vegsenda í þessu ríki utan endimarka Íslands sjálfs. Jafnvel þar í sínum eigin heimkynnum urðu þeir að sæta boði og banni, sem erlendar undirtýllur gáfu í umboði stjórnarherranna, sem ekkert þekktu til aðstæðna á Íslandi og aldrei komu þangað. Degnrétturinn var í orði kveðnu hinn sami, en í raun voru Íslendingar meðhöndlaðir sem undirþjóð ekki einungis meðan þeir dvöldu með sínum norrænu frændþjóðum heldur jafnvel heima á sjálfu Íslandi. Þetta veikti sjálfstraust landsmanna, en þegar vesturfararnir settust að hér í annarri heimsálfu kom skjótt í ljós, að sízt var ástæða til minnimáttarkenndar. Að heiman fluttu þeir engan auð með sér til þess að gera sporin léttari. Engu að síður reyndust þeir liðgengir á við hverja aðra og ruddu sér braut hvarvetna, er þeir lögðu krafta sína fram. Þau afrek, sem Vestur-Íslendingar unnu í ýmsum greinum og fregnir bárust af til Íslands, urðu heimaþjóðinni til örvarar á lokastigum sjálfstæðisbaráttunnar. Menn lærðu af fordæmi ykkar, að Íslendingar gátu fyllilega staðið fyrir sínu og þurftu ekki allt til annarra að sækja. Enn í dag, við mjög breyttar aðstæður, þá hitnar okkur heima á Íslandi um hjartarætur, er við heyrum, að einhver af ættstofni okkar hér vestan hafs hefur unnið sér frægð og frama.

Til þessa þykir okkur því meira koma, er við verðum þess vör, að þið viljið halda tryggð við ykkar íslenzka uppruna. Að sjálf-

sögðu er okkur ljóst, að þeim hlýtur að fara fækkandi, sem daglega mæla á íslenzka tungu. Í raun og veru gengur það kraftaverki næst, hversu margir tala enn hér vestra íslenzku lýtalaust. Í daglegu lífi á Íslandi er því stundum fleygt manna í milli að tungan sé í hattu af þessari orsök eða hinni. Hve ástæðulausar slíkar bollaleggingar eru á meðan við sjálfir viljum vera Íslendingar, sést bezt af því, hversu lengi tungan hefur haldizt hér vestra, þar sem menn hafa hennar í raun og veru engin dagleg not en hún gat þvert á móti orðið þeim til hindrunar í samskiptum við aðra. Á Íslandi hljótum við aftur á móti að nota móðurmál okkar frá morgni til kvölds, jafnvel þó að aukin samskipti þjóða leiði til þess, að almenningur læri fleira en sitt eigið tungumál.

Það er og ekki einungis í tryggð við íslenzka tungu, að þið hafið sýnt hollustu við Ísland. Fár félagsskapur hefur orðið íslenzku þjóðinni nytsamlegri, en Eimskipafélag Íslands. Á meðan það félag er við líði mun ekki gleymast, hvern þátt Vestur-Íslendingar áttu í stofnun þess. Það vakti því sérstaka ánægju, að fulltrúa félagsins skyldi boðið hingað vestur um haf á síðast liðnum vetri til minningar um 50 ára afmæli félagsins.

Enn almennari athygli og ánægju hafa heimsóknir Vestur-Íslendinga til Íslands vakið. Fyrsti atburðurinn, sem ég man eftir og get með nákvæmni tímafest, er heimkoma Baldurs Sveinssonar föðurbróður míns frá Canada árið 1911.

Um annan eftirminnilegan atburð úr bernsku minni stendur svipað á. Hinn 24. ágúst 1914 ók ég ásamt foreldrum mínum og bræðrum í bifreið með Jóni Sigmundssyni frá Reykjavík til Þingvalla. En daginn get ég nefnt með vissu vegna þess, að ferðin þótti slíkum tíðindum seta að sagt var frá henni í Morgunblaðinu. Þá voru bifreiðaferðir á Íslandi enn á tilraunastigi og það voru

einmitt Vestur-Íslendingarnir Sveinn Oddsson og Jón Sigmundsson, sem þar voru frumkvöðlarnir.

Um svipað leyti og þó e.t.v. milli þessara atburða minnst ég komu Jóns Bildfeld og Árna Eggertssonar og hygg, að sá fyrrnefndi hafi gefið mér fyrsta og mér er nær að halda einasta gullpeninginn, sem ég hefi eignast um æfina. Þá man ég glögglega, að ég heyrði Stephan G. Stephanson tala á fjölmennum mannfundi í Reykjavík 1917, stendur mér enn í barnsminni hversu hann var í síðri kápu. Nokkru síðar horfði ég sem stráklíngur á það með undrun og aðdáun, þegar Frank Fredriksson flaug fyrstu flugvélinni yfir Reykjavík. Vel minnst ég komu Ásmundar Jóhannssonar hvað eftir annað og Rögnvaldar Péturssonar meðal annars til undirbúnings heimsóknarinnar 1930. Segja má, að hin síðari ár sé heimsókn eins eða fleiri hópa Vestur-Íslendinga orðinn árlegur viðburður kringum 17. júní, okkar þjóðhátíðardag. Slíkar ferðir mundu naumast endurteknar nema því aðeins, að frá þeim, sem áður höfðu farið, þerust þær fregnir, að þeir hefðu hlotið góðar móttökur í gamla landinu. Von okkar er sú, að þessar ferðir megi verða að föstum síð og á hverjum þjóðhátíðardegi sé unnt í höfuðborg Íslands að fagna álitlegum hópi Vestur-Íslendinga.

En allir eiga ekki heimangengt og á meðan ekki var jafn auðfarið á milli og nú, nema í huganum, þá er efnt til þess Íslendingadags, sem að þessu sinni er haldinn hátíðlegur í 75. skipti. Sannarlega er mikils um það vert, að þeir, sem á því eiga kost, staðfesti sinn íslenzka uppruna með því að heimsækja sjálft Ísland. Hitt er ekki minna um vert, að þeir, sem bundnir eru í báða skó, sýni hug sinn með því að hittast hér ár eftir ár. Eins og ég sagði áðan hlýtur þeim að fara fækkandi, sem kunna að mæla á íslenzka tungu og

skilja það, sem á íslenzku er sagt. Jafnvel þegar hér verður almennt hætt að tala tungu feðra okkar, þá er það von mín, að menn haldi áfram að hittast á þessum Íslendingadegi.

Okkur er það ljóst, að þið eruð góðir borgarar annars lands, þegnar annarrar þjóðar, sem þið hvorki viljið né megið bregðast. Með þeirri hollustu sýnið þið einnig, að þið eruð sannir Íslendingar, því að frá blautu barnsbeini lærum við þessi orð Kolskeggs "hvorki skal ég á þessu níðast og engu öðru, því er mér er til trúað". Með því að minnast og halda í heiðri þeim skerfi, sem íslenzkur réttstofn og íslenzk menning hefur lagt að mörkum til að skapa hina ungu kanadisku þjóð, sem þegar hefur unnið sér veglegan sess, þá auðgið þið hana sjálfa, gerið menningu hennar fjölbreyttari, og auðveldið henni að leysa af hendi hið mikla hlutverk, sem bíður hennar í þessu mikla og lítt numda landi, því að Canada-þjóðin á vissulega mikla framtíð, og ekki einungis í sínu eigin landi heldur og í forystusveit frjálsra þjóða.

Í þessa sveit, þar sem Canada er öflugast næst stórveldunum, hefur Ísland einnig skipað sér, því að þótt mátturinn sé misjafn, þá er hugurinn sá sami, þessi:

Ei til þrældómshafts né helgis
heldur til hins frjálsa arfs
var hvert barn þitt fætt, - til frelsis
fagurs lífs og göfugs starfs.

Þessi andi frelsisins, sem þið Canada-
menn getið beztan óskað/^{þjóð}ykkar, er hinn sami og
íslenzka þjóðin á líf sitt að launa og nú
hefur fært henni endurreisn og sjálfstæði á ný.
Megi sá andi haldast og eflast um alla framtíð.

Á meðal milljónanna
þið merki Íslands reistuð.
Með sæmd og heilum sigri
þið sjerhvern vanda leystuð.
Þið reistuð byggð og rudduð
til ræktar gamla skóga.
- En áttuð land í austri
með elfur, fjölli og snjóa.

Landnemar á sléttum Norður-Ameríku komu hvaðanæva að. Flestir þeirra, sem þangað lögðu leið sína beint frá heimalöndum sínum í Norðurálfu, voru fátækir að veraldarauði og lentu í miklum erfiðleikum á fyrstu landnámsárum sínum.

Um enga átti þetta fremur við en Íslendinga þá, sem fluttu vestur um haf á síðari hluta 19. aldar. Þá gengu erfiðir tímar yfir land okkar. Nokkuð var að vísu farið að örla á stjórnfrælsi, en verklegar framkvæmdir voru svo að segja engar. Búskaparhættir voru svipaðir og tíðkæzt höfðu í þúsund ár. Landið var að vissu leyti enn ónumið. Kuldar, ísalög og eldgos juku á erfiðleikana. Viðnámsþróttur almennings var ekki meiri en svo, að meinlitlar farsóttir eins og mislingar urðu að drepsóttum. Héðan var því ekki frá miklu að hverfa. Hinir Íslenzku útflytjendur voru allir ör-snauðir og þekktu ekkert til þess landbúskapar, sem átti við í hinum miklu akuryrkjulöndum, er þeir settust að í. Þó að landrými væri þá enn nóg, skorti þá í upphafi kunnugleika til að velja sér bústaði þar sem landkostir voru bestir og koma sér haganlega fyrir. Þeir töluðu mál, sem engir skildu og stuðlaði það raunar að því, að þeir reyndu að halda hópinn. En víðast voru hóparnir svo smáir, að lítt munaði um þá í fólksmergðinni. Í samkeppni við allan fjöldann var Íslendingum því óhægara um vik, þar sem flestir hinna þekktu frá sínum fyrri heimkynnum svipaða búskaparhætti og við áttu í nýja landinu eða voru þeim a. m. k. ekki jafn gerókunnugir og Íslendingar.

It may truly be considered a miracle of modern history that a nation as small as the Icelanders, inhabiting a country as hard as Iceland, has succeeded in preserving its own form of culture, and regained its full independence in our time. In equal measure it is a miracle how long the Canadian-Icelanders have succeeded in preserving their knowledge of the Icelandic language, here among the dense populations of North-America. Of this we have every reason to be proud.

Obviously the time will come when only a few will remain here, who can speak in Icelandic. But knowledge of Icelandic literature and the ancient culture of Iceland is of value to many more than just those who themselves are of Icelandic descent. Frequently we hear mention made of the Greek, Roman and Jewish origin of western culture. But the nations that inhabited the north-western part of Europe have also truly made their large contribution in this respect.

The most obvious example of this is the English language, which now, is spoken throughout the continent of North-America and in many other parts of the world outside England. No living language gives a better idea of the development of English, than Icelandic. However only a few scientists study Icelandic with this aim in mind. On the other hand ancient Icelandic literature preserves better than any other literature - for example in some of the Eddic poems, Heimskringla and in some of the best of the Sagas - the message and description of level-headedness and balance of mind which are characteristic for the Anglo-Saxon nations and for centuries have placed them in positions of world leadership. Ancient Icelandic law also

preserves the nucleus of the democracy which has thrived and flourished with these nations.

Canadian-Icelanders are in a better position than most others to spread this knowledge among other people, and thereby play their role in preventing this Nordic inheritance and contribution to world culture from being forgotten.

We who live at home in Iceland want to strengthen our ties of friendship, both with you, Canadian-Icelanders, as well as with your Canadian nation among other things through increased mutual exchange of young students.

The ties of freedom bind us together. We are together in NATO, and we hope that mutual efforts for the preservation of peace and well-being will serve as a blessing, not only for our two nations, but for the whole of mankind.

Before concluding I should like to repeat, in English, my thanks for being invited to attend this 75th Icelandic Celebration. At the same time I wish to convey greetings from relatives and friends in Iceland.

Foreigners who make the acquaintance of Icelanders look upon them as one big family, and quite rightly so. Admittedly we argue about most things between heaven and earth, but this often happens within the best of families and only serves to verify the close blood relationship of Icelanders. The fact is, that we can all trace our family lineage together, and we need go back no further than three and a half centuries to make this possible, even for those who are most distantly related. Consequently it is no play with words, but the simple truth, when we say that Canadian-Icelanders have more relatives in Iceland than most of them have realized.

In Iceland they also enjoy strong and faithful friendship. With their settlement in this part of the world the Western-Icelanders served a valuable example of energy and endurance to their home-country, and the same holds true in their adoption and use of various technical advancements. We have also rejoiced over, and been proud of their achievements in many fields. Excellent poets, writing in Icelandic in this part of the world, have enriched Icelandic literature. An almost incredibly large number of people of Icelandic origin have reached positions of influence and high standing. This has, indeed, been a source of strength and increasing self-confidence to the Icelandic nation.

The strong faithfulness of Canadian-Icelanders ontoward the old country has

expressed itself in many ways. Every year large groups of them now make their pilgrimage there, so to speak, and it is our hope that these visits will continue. The Icelandic Celebration is still another proof of this faithfulness toward Iceland. May this prevail for years to come.

Quite naturally those among you who speak and understand Icelandic will grow fewer in number, but this need not break the ties that bind us together. The strongest tie is the spirit of freedom, which reigns in equal measure with the small Icelandic nation, and the large nation of Canada. By preserving this spirit you will also aid in strengthening and preserving the existence and independence of the Icelandic people, which to us is more precious than any thing else.